

Människors berättelser och attityder när det gäller flyktingar och andra migranter

Landsprofil över Sverige – andra upplagan

Kerrie Holloway med Diego Faures och Amy Leach
November 2021

Huvudbudskap

Antalet utlandsfödda personer i Sverige är ett av de högsta i Europa. År 2020 föddes 19,7 % av Sveriges befolkning utomlands, jämfört med EU-genomsnittet på 12,2 %. Sverige har också den nionde största andelen flyktingar per capita i världen.

Migration har varit en prioritet på den politiska agendan i Sverige, med den traditionellt sett låga invandringen som steg avsevärt efter ökningen av antalet syriska flyktingar mellan 2015–2016. Frågan har sedan dess fått en avsevärt mindre betydelse.

Inställningen till immigration är mycket positiv, där 62 % av befolkningen 2018 ansåg att invandrare gör Sverige till en bättre plats att bo. Attityderna blev mer negativa efter det ökande antalet flyktingar under åren 2015–2016, men ändrades sedan igen, i linje med trenden före 2010.

Allmänhetens berättelser om flyktingar och andra migranter har blivit mer negativa under det senaste decenniet, även om man har fokuserat på uppfattningen att migranter är benägna att begå brott och terroråd, snarare än deras inverkan på arbetsmarknaden.

Svenskar är mindre oroliga för migrationens ekonomiska konsekvenser än de flesta andra européer, delvis på grund av en lång historia med en relativt öppen arbetsmarknadspolitik

Om denna publikation

Detta informationsdokument ger en översikt över huvuddragen i migrations- och asylpolitiken i Sverige, de senaste trenderna i migrationsmönstren, allmänhetens uppfattningar, politiska berättelser om flyktingar och andra migranter. Genomgången är en uppdatering av den första versionen som publicerades i juni 2020. Dokumentet ingår i ett bredare projekt som stöds av IKEA-stiftelsen, vilket syftar till att stödja offentliga och privata investerare som är intresserade av att engagera sig i migration och mobilitet.

Läsare uppmuntras att reproducera materialet för egen publikation, förutsatt att det inte säljs. ODI begär vederbörlig bekräftelse och en kopia på publikationen. För användning online ber vi läsarna att lägga till en länk till källdokumentet på ODI:s hemsida. Synpunkterna som presenteras i detta dokument är författarens/författarnas och representerar inte nödvändigtvis åsikterna som ODI eller våra partners har.

Detta arbete är licensierat i enlighet med CC BY-NC-ND 4.0.

Referens: Holloway, K. with Faures, D. and Leach, A. 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants Sweden country profile – second edition'. ODI-organisationens landsstudie. ODI: London (www.odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-sweden-country-profile).

Innehåll

Visningsobjekt / ii

1 Immigrationens historia i Sverige / 1

2 Dagens invandringssystem och synsätt i Sverige / 4

3 Allmänhetens attityder till flyktingar och andra migranter: vad vet vi egentligen? / 6

4 En alltmer negativ berättelse / 10

5 Konsekvenser för offentliga och privata investerare / 13

Referenser / 15

Visningsobjekt

Rutor

Ruta 1 Översikt över svensk immigrations- och asylpolitik / 5

Ruta 2 Mångfaldsbarometern och befolkningssegment / 8

Ruta 3 i fokus: Malmö, en stad med immigration / 11

Ruta 4 Exempel på god affärssed / 14

Bilder

Bild 1 Tidslinje för svensk invandring / 1

Bild 2 Långsiktiga migrationstrender i Sverige / 2

Bild 3 Immigrationens framträdande roll som huvudfråga i Sverige / 6

Bild 4 Attityder till immigration: gör immigration Sverige till en sämre eller bättre plats att bo på? / 7

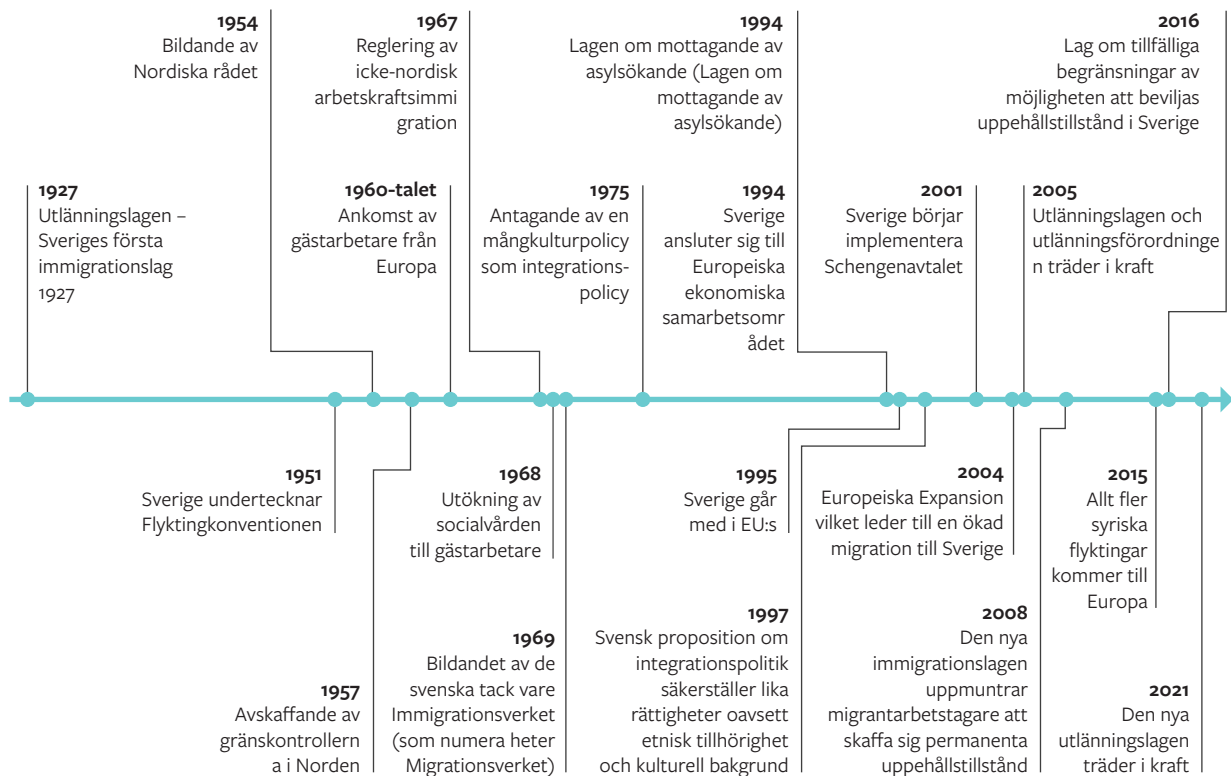
1 Immigrationens historia i Sverige

Sverige antog sin första immigrationslag 1927 (se bild 1). Den restriktiva svenska utlänningslagen syftade till att skydda infödda arbetare mot det som de upplevde var ett hot från migrerande arbetskraft, och man var “mycket informerad om ras- och eugenikteorier, för att “kontrollera invandringen av människor som inte låter sig att smälta samman med vår befolkning till vår fördel”” (Skodo, 2018 n.p.).

Under efterkrigstiden skedde en förändring mot en öppnare attityd i invandringspolitiken när nya migrationsvägar öppnades upp, inklusive den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Den etablerades 1954 och eliminerade gränskontrollerna mellan Danmark, Norge, Island, Sverige och Finland.

Sedan 70-talet har det funnits tre huvudkategorier av immigration i Sverige: återförening med familjemedlemmar för gästarbetare som föddes i utlandet och som kom till Sverige på 60-talet; nyanlända som invandrade under 2000-talet i samband med rörelsefriheten inom EU och en bredare politisk liberalisering samt en progressiv ökning av antalet asylsökande. Under 70- och 80-talen kom individer på flykt undan politiska och humanitära kriser i länder som Chile, Etiopien, Iran, Libanon, Polen, Turkiet och Vietnam. På 90- och 2000-talen kom immigranterna till övervägande del från Irak och Somalia; och på 2010-talet utgjorde syrier den största gruppen asylsökande (Åslund et al., 2017).

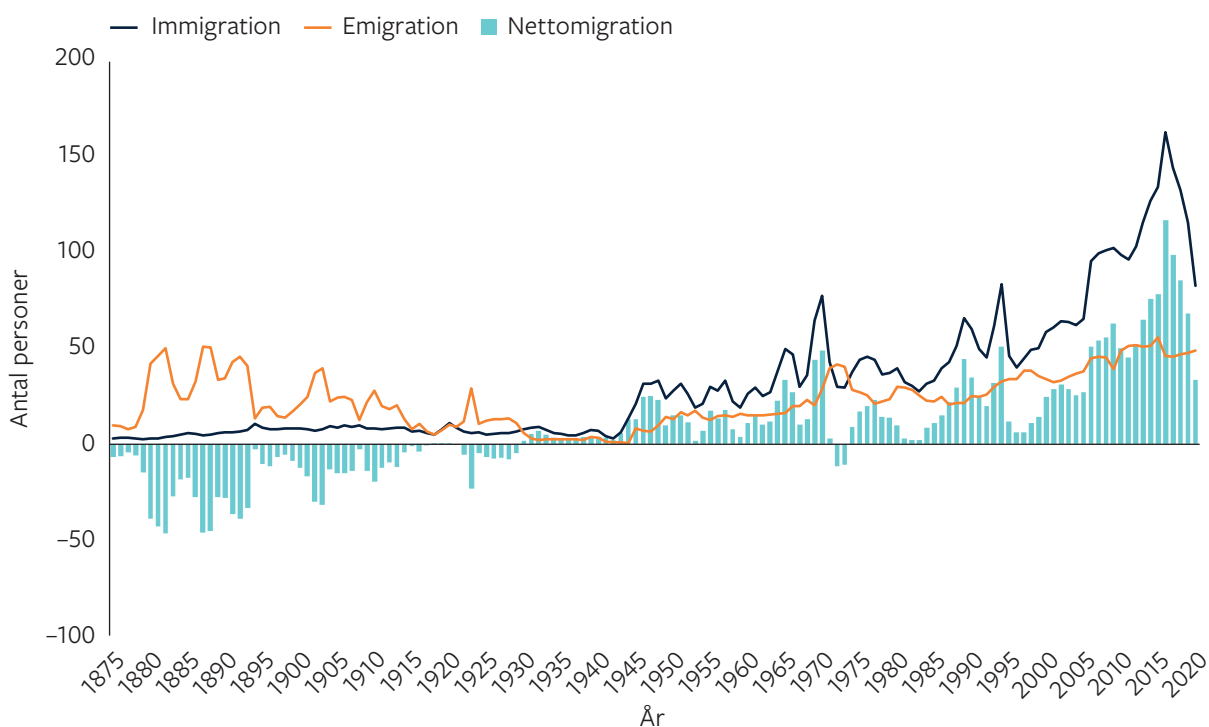
Bild 1 Tidslinje för svensk invandring

Efter utökningen av EU i maj 2004 ökade invandringen från Östeuropa eftersom Sverige var ett av få länder i EU, tillsammans med Irland och Storbritannien, som inte antog övergångsarrangemang som begränsade den fria rörligheten för medborgare från nyligen anslutna stater (Parusel, 2015; se bild 2). År 2008 antog Sverige en liberal immigrationslag som syftar till att uppmuntra migrerande arbetstagare från EU och utanför gemenskapen att permanent bosätta sig i landet (Boräng och Cerna, 2019). Idag har Sverige en av de största andelarna utrikesfödda i Europa. År 2020, var 19,7 % av Sveriges befolkning född utomlands, jämfört med EU-genomsnittet på 12,2 % (Statistiska centralbyrån, 2021b; Europeiska kommissionen, 2021).

År 2014 började Sveriges främsta migrationsmyndigheter och statliga strukturer som hanterar asylansökningar att uppvisa tecken på påfrestningar, inklusive flaskhalsar i mottagningssystemet och brist på bostäder till rimliga priser. Detta har tvingat Sverige att anpassa sin immigrationspolitik till den europeiska minimistandarden som innebär att man utfärdar endast tillfälliga uppehållstillstånd snarare än permanenta i ett försök att minska antalet asylsökande (Parusel, 2016; Europaparlamentet, 2017). Dessa utmaningar förvärrades år 2015 när 162 877 fler utrikesfödda personer kom till Sverige – främst från Syrien, Afghanistan och Irak. Det var det näst högsta antalet ankomster per capita i EU efter Ungern (Parusel, 2016; Skodo, 2018; Pelling, 2019).

Bild 2 Långsiktiga migrationstrender i Sverige

Källa: Statistiska centralbyrån, 2021b

Den plötsliga ökningen av antalet flyktingar till Europa under 2015 var ett nyckelögonblick för Sverige, både vad gäller politiska beslut och den allmänna opinionen (se “Allmänhetens attityder till flyktingar och andra migranter: vad vet vi egentligen?”). Försöken att begränsa permanent invandring genom en ny lag (se “Nuvarande svenska immigrationssystem och synsätt”) drevs av ambitionen att minska invandringssiffrorna från 2016 och framåt, men gjorde inte mycket för att minska antalet invandrare som redan befann sig i landet. Från och med 2018 var Sverige värdland för den näst största befolkningen syriska och somaliska flyktingar och för den tredje största befolkningen afghaner och eritreaner i Europa (UNHCR, 2019). Totalt blev Sverige under 2019 hem för över 250 000 flyktingar, eller 25 personer på var 1 000:e invånare – den nionde största andelen globalt och den näst högsta i Europa efter Malta (UNHCR, 2020; Christophersen, 2021). I slutet av 2019 var ungefär 28 000 asylsökande bosatta i Sverige (ibid.).

Covid-19-pandemin har också förändrat migrationsmönstret i Sverige, där Statistiska centralbyrån (2021a) anger att Sveriges befolkning ökade med endast 0,5 % år 2020 – den minsta ökningen på 15 år – och i december såg Sveriges befolkning en minskning för första gången sedan januari 2000. Denna förändring i migrationstrenderna har tillskrivits den lägsta invandringssiffran sedan 2005, med en högre utvandring än 2019 och 10 % fler dödsfall år 2020 jämfört med 2019 (ibid.).

2 Dagens invandringssystem och synsätt i Sverige

Den huvudsakliga lagstiftningen som styr svensk invandringspolitik är utlänningslagen från 2005 och utlänningsförordningen från 2006. Motsvarigheten för asylförfarandena är 1994 års lag om mottagande av asylsökande och lagen från 2016 om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Den första av dem, som antogs 1994, var generösare än de flesta europeiska regleringar, och tillät asylsökande att komma in på arbetsmarknaden så snart de lämnat in sin ansökan om permanent uppehållstillstånd (Parusel, 2016). Däremot begränsar den senare, som antogs i 2016 efter massinflödet av syriska flyktingar, “möjligheterna för asylsökande och deras familjemedlemmar att beviljas permanent uppehållstillstånd” om de inte kan bevisa ekonomiskt oberoende (Skodo, 2018: n.p.; se ruta 1). Den reducerade även tillgången till välfärdsförmåner, särskilt för personer som fått sin asylansökan avslagen eller som blivit beordrade att lämna landet. Det markerade “ett aldrig tidigare skådat steg mot att koppla invandringsrättigheterna till integrationsresultaten” (ibid.).

I juli 2021 trädde en ny utlänningslag i kraft som ersatte 2016 års tillfälliga lag. Då blev alla uppehållstillstånd tillfälliga som standard för alla migranter utom flyktingar som accepteras enligt kvotsystemet. De flesta tillstånd gäller i två år och måste förlängas minst en gång innan man kan få permanent uppehållstillstånd. För att få permanent uppehållstillstånd måste den sökande ha bott i Sverige med ett tillfälligt tillstånd i minst tre år, kunna försörja sig ekonomiskt och “leva ett ordnat liv” (Migrationsverket, 2021b).

Sedan 2015 har den svenska regeringens politik för mottagning av flyktingar blivit mer restriktiv (Ahmadi et al., 2018), även om landet fortfarande är mer liberalt än de flesta övriga europeiska länder (Simonsen, 2019). Nya restriktioner för flyktingar har i första hand omfattat personer som söker asyl i Sverige till skillnad från vägar för vidarebosättning från tredje land. Flyktingar som vill ansöka om vidarebosättning i Sverige från tredje land, berörs inte av 2016 års tillfälliga begränsningar för asylsökande, och deras kvoter har inte minskats lika drastiskt (Skodo, 2018).

Handläggningen av migrations- och asylansökningar görs av Migrationsverket, som lyder under regering och riksdag men som är fristående från dem när det gäller enskilda beslut. Överklaganden handläggs av Förvaltningsrätten och Migrationsdomstolen. År 2020 var avslagsfrekvensen för asylansökningar i Sverige 71 %, även om sökande från Syrien togs emot till 71 % och från Eritrea till 74 %. Förutom Turkiet, som hade en acceptansgrad på 53 %, hade alla andra länder framgångsfrekvenser under 35 % (Nyman, 2021).

Ruta 1 Översikt över svensk immigrations- och asylpolitik

Svensk medborgarskapspolitik. För att bli svensk medborgare måste en person i allmänhet kunna styrka sin identitet; vara 18 år eller äldre; ha permanent uppehållstillstånd, rätt till uppehåll eller uppehållskort. Personen i fråga ska ha bott i Sverige under en sammanhängande period av fem år; och ha uppfört sig väl i landet (Migrationsverket, 2021a). Flyktingar och statslösa personer kan ansöka om medborgarskap efter fyra år (ibid). Till skillnad från många andra länder finns det inget krav på språkkunskaper eller medborgarskapstest (Simonsen, 2019).

EU-migration. EU-medborgare har rätt att arbeta, studera och bo i Sverige utan uppehållstillstånd (Migrationsverket, 2021e). EU-medborgare som har bott i Sverige i fem år kan ansöka om permanent uppehållstillstånd eller svenskt medborgarskap (Migrationsverket, 2021c). År 2016 återinförde Sverige gränskontroller med Danmark för första gången sedan 1953. Även om båda länderna omfattas av den nordiska passfria unionen samt Schengenavtalet, var åtgärden ett försök att minska antalet asylsökande som tog sig över gränserna i Europa för att ansöka om asyl i Sverige (Pelling, 2019).

Svensk asylpolitik. Personer som är offer för förföljelse eller riskerar förföljelse i hemlandet kan ansöka om asyl i Sverige eller vid gränsen. Asyl beviljas dem som anses vara flyktingar enligt 1951 års konvention, eller som är i behov av "subsidiärt skydd" på grund av risken att dömas till döden eller att utsättas för fysisk bestraffning, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning; eller som utsätts för allvarliga risker på grund av väpnad konflikt. Efter 2016 års begränsningar får framgångsrika asylsökande uppehållstillstånd i 13 månader istället för permanenta uppehållstillstånd (Migrationsverket, 2017).

Vidarebosättning av flyktingar utanför Sverige. Att ansöka om asyl utanför Sverige innebär att man går via FN:s flyktingorgan, UNHCR, som har ett program för vidarebosättning av flyktingar och godkännande som kvotflykting. Sverige har haft ett vidarebosättningsprogram som pågått kontinuerligt sedan 1950, med kvoter som årligen fastställs av regering och riksdag. Sedan 2018 har kvoten för vidarebosättning av flyktingar fastställts till 5 000. De 1 401 platser som inte utnyttjades år 2020 på grund av Covid-19 kommer att flyttas över till 2021 (Migrationsverket, 2021).

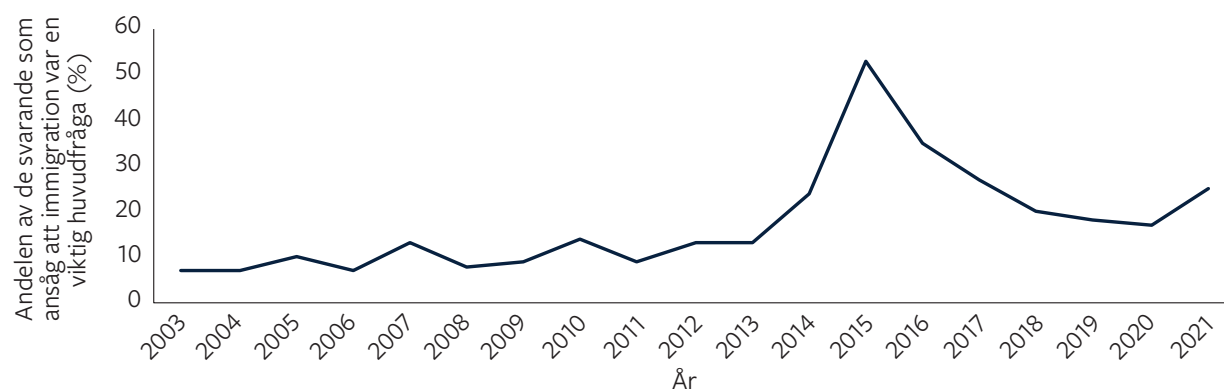
3 Allmänhetens attityder till flyktingar och andra migranter: vad vet vi egentligen?

Svensk nationell identitet har konsekvent uttryckts som öppen och tolerant och förknippas med kärnvärden som mänskliga rättigheter, utveckling och fred (Crawley och McMahon, 2016). År 2002 och 2014, under den första och sjunde upplagan av den europeiska socialundersökningen, var det mest sannolikt att svenska respondenter i de undersökta länderna tyckte att migration hade gjort landet till en bättre plats att leva på (Heath et al., 2016).

Olika opinionsundersökningar tyder på att 2015 års tillströmning av övervägande syriska flyktingar till Europa, markerade en vändpunkt i attityden till immigration. Enligt Eurobarometerens opinionsundersökning ansåg endast 9 % av de svenska respondenterna år 2009 att migration var den viktigaste frågan som deras land stod inför. År 2015 ansåg 53 % av svenskarna att detta var sant (Eurobarometer, n.d.). En annan enkät, som genomfördes av Ipsos MORI, visade att år 2013 ansåg bara en av tre tillfrågade att det fanns för många invandrare i landet. År 2017 hade siffran stigit till en av två (Ipsos MORI, 2017).

Ändå krympte migrationens framträdande roll som en nyckelfråga nästan lika snabbt som den nådde toppen (se bild 3). Och även om Eurobarometerdata för andra länder påvisar en minskning år 2020 på grund av problem med hälsa/Covid-19, vilket framstod som det viktigaste problemet. Minskningen i Sverige var tydlig under 2018, då den sjönk till endast 20 %. Så även år 2019, när den sjönk ytterligare till 18 % – endast 1 % högre än 2020 (17 %) (Eurobarometer, n.d.).

Bild 3 Immigrationens framträdande roll som huvudfråga i Sverige

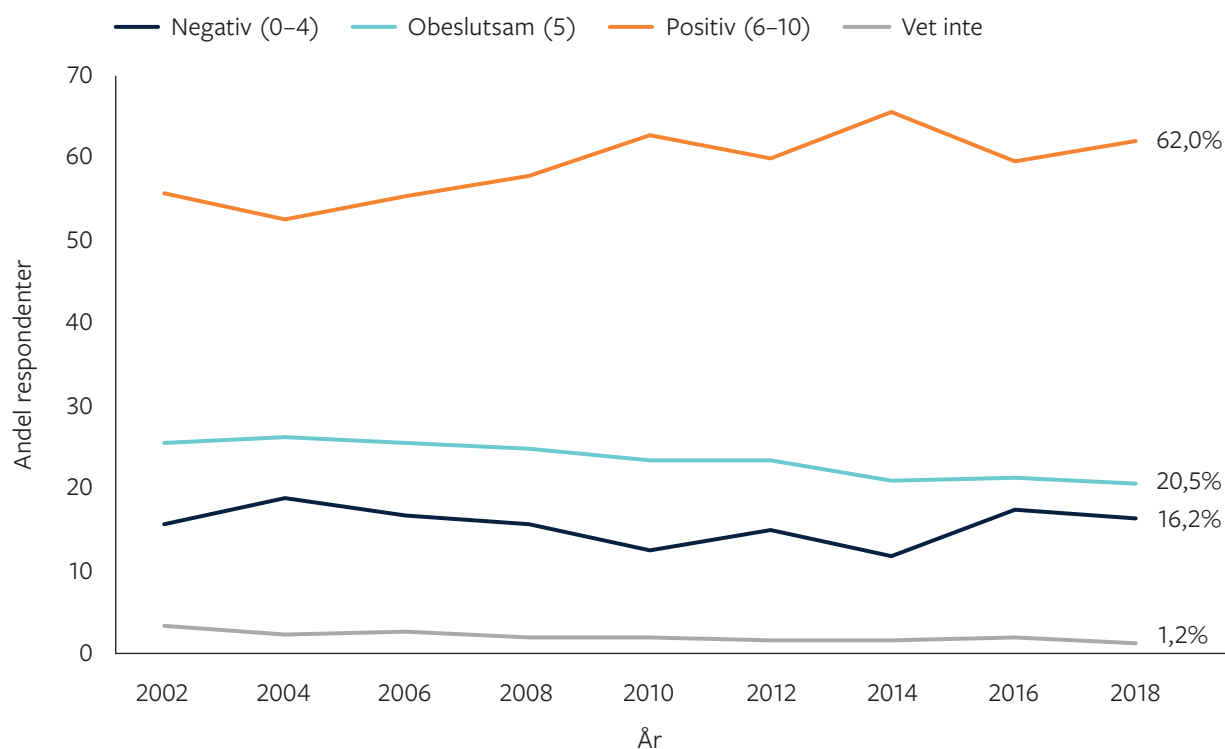

Anmärkning: Den här bilden visar andelen personer som svarar "immigration" på frågan "Vilka tycker du är de två viktigaste problemen som Sverige står inför idag?" Datan är huvudsakligen hämtad från höstens undersökningar, även om Eurobarometerundersökningarna försenades på grund av Covid-19, med enkäten under hösten 2020 som övergick till vinterenkäten 2020–2021. Data som visas här gäller 2021 och har hämtats från den senaste enkäten (våren 2021).

Källa: Eurobarometer, n.d.

Attityderna till immigration speglade denna trend. Man såg en ökning av negativa attityder och en minskning av positiva attityder under åren 2015–2016, innan den faller respektive stiger igen (se bild 4). Den senaste tillgängliga undersökningsdatan (2018) visar att 62 % av respondenterna uppvisade positiva attityder när de tillfrågades om immigranter gjorde Sverige till en bättre plats att bo på, där endast 16 % av de svarande tyckte att immigranter gör landet till en sämre plats att bo på. Tydliga trender på detta diagram inkluderar en minskning av både antalet personer som är obeslutsamma (som svarar 5 på frågan “På en skala från 0 till 10, gör immigranter Sverige till en sämre eller bättre plats att bo på”) och som svarar “vet inte” på samma fråga.

Bild 4 Attityder till immigration: gör immigration Sverige till en sämre eller bättre plats att bo på?

Anmärkning: Dessa data har extraherats under varje immigrationsvåg av den europeiska socialundersökningen. Resultaten är kodade från 0 till 10, med “vet inte” som också registreras. Vi har klassificerat enkätrespondenter med poängtalet 0–4 i sina svar på frågan “Gör immigration Sverige till en bättre eller sämre plats att bo på?” som har “negativa” åsikter, de som fått 5 som “obeslutsamma” och de som fått 6–10 som har “positiva” åsikter.

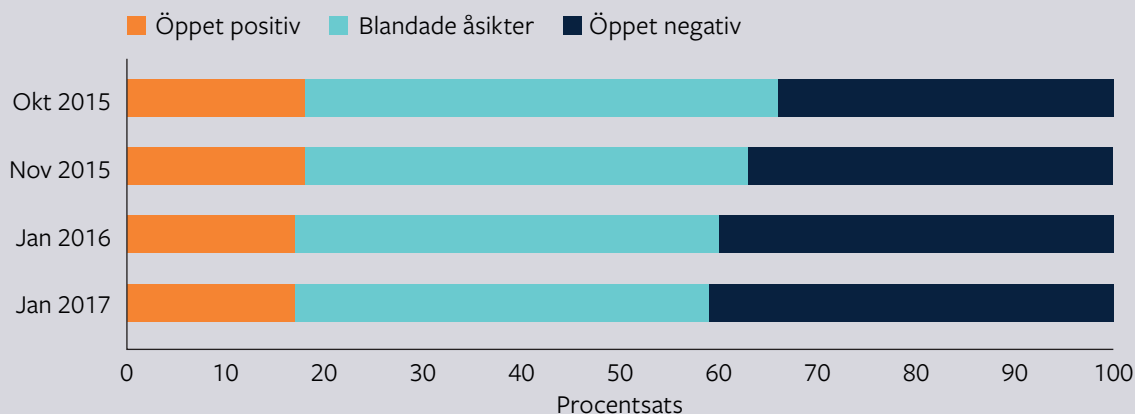
Källa: Den europeiska socialundersökningen, n.d.

Ruta 2 Mångfaldsbarometern och befolkningssegment

Mångfaldsbarometern användes av Högskolan i Gävle för att mäta svenska medborgares attityder till immigration och etnisk mångfald mellan åren 2004 och 2014, baserat på data från nationella undersökningar som genomförts av SOM-institutet. Det skapades vid universitetet i Uppsala i 2005, men överfördes till Högskolan i Gävle år 2013. Även om avsikten var att man skulle avsluta projektet 2014, startades det om 2016 efter 2015 års tillströmning, med planer på att fortsätta vartannat år (Ahmadi et al., 2018). Den senaste Barometern gav följande resultat:

- Yngre respondenter var mer positivt inställda till personer med utländsk bakgrund.
- Kvinnliga respondenter var mer positivt inställda än män.
- Personer med högre utbildning var mer positiva, med högskoleutbildade som mest positiva till personer med utländsk bakgrund.
- Respondenter från större städer var mer positiva än de från landsbygden.
- Respondenter som hade mer kontakt med utlänningar var mer positiva än de som hade mindre kontakt med dem (Ahmadi et al., 2018; Ahmadi et al., 2020).

Dessa tendenser stämmer överens med de som påträffades av AudienceNet år 2016, där den svenska befolkningen indelades i tre segment baserat på deras attityder till flyktingar: öppet positiv (18 %); blandade åsikter (48 %); och öppet negativ (34 %). Millenniegenerationen, kvinnor, höginkomsttagare och de som identifierar sig som politiskt progressiva var mer benägna att vara i det "öppet positiva" segmentet, medan medelålders personer, män, låginkomsttagare och de som identifierade sig som politiskt konservativa var mer benägna att vara i "det öppet negativa" segmentet (Tent Foundation, 2015). Under loppet av de kommande tre enkäterna som genomfördes av AudienceNet skiftade proportionerna i varje kategori marginellt, men konsekvent, mot att vara mer öppet negativa (ibid., 2015; 2016; 2017). Den här enkäten har inte upprepats, så det är oklart om dessa segment har förändrats igen såsom attityderna till immigration överlag som visas i bild 4.

Källa: Tent Foundation, 2015; 2016; 2017

Enligt mångfaldsbarometern (Mångfaldsbarometern – se ruta 2), före 2015, ansåg 77 % av respondenterna att alla bosatta i Sverige, oavsett om de är födda i landet eller utomlands, ska få lika förmåner – en politik som har sina rötter i utvidgningen av socialvården till gästarbetare från 1968 där de skulle få samma behandling som den inrikes födda befolkningen. Under 2016 hade värdet sjunkit till 55 %, även om 2018-barometern visade en liten ökning till 61 % (Ahmadi och Palm, 2018; Ahmadi et al., 2020). Baserat på en undersökning av Ipsos MORI (2021), höll över hälften av respondenterna år 2020 med om att Sverige måste stänga gränserna helt för flyktingar.

I nyare opinionsundersökningar håller tre av fyra respondenter med om att människor måste kunna ta sin tillflykt till andra länder, även Sverige, om de flyr från krig eller förföljelse, även om mer än hälften (54 %) ansåg att flyktingar som kommer till Sverige inte kommer att kunna integreras framgångsrikt i det svenska samhället (Ipsos MORI, 2021). Denna komplexitet i åsikterna speglar på många sätt den alltmer negativa politiska situation som har varit förhärskande under det senaste decenniet, där Sverige fortfarande ses som ett välkommande land, men som samtidigt blir mer och mer misstänksamt mot migranter och flyktingar.

4 En alltmer negativ berättelse

Berättelsen kring flyktingar och migranter i Sverige har blivit alltmer negativ sedan början av 2010-talet. Även om det skulle vara fel att säga att invandringsfientliga partier inte existerade före 2015, har de stadigt vunnit i popularitet under de senaste fem åren. Det främsta invandringsfientliga partiet, de högerextrema Sverigedemokraterna, gick från att få 1,4 % av rösterna i riksdagsvalet 2002 till 1,2,9 % i 2014 (49 platser) och 17,5% år 2018 (62 platser) (Europaparlamentet, 2017). I november 2019 toppade Sverigedemokraterna en opinionsundersökning med 24,2 %, vilket gör det till landets mest populära politiska parti (Ahlander, 2019). Senare opinionsundersökningar placerar dock Socialdemokraterna på topp, med 24,1 % av landets stöd, med Moderaterna på andra plats (21,8 %) och Sverigedemokraterna på tredje plats (20,5 %) (Starn, 2021).

Denna förändring från 1 % år 2002 till över 20 % år 2020 visar hur migrationsfrågor framgångsrikt har politiserats av Sverigedemokraterna. När migration blev en mer framträdande fråga i den politiska diskussionen, kunde Sverigedemokraterna mobilisera folk med mer främlingsfientliga åsikter, fånga upp väljare som kände att migration var deras mest akuta angelägenhet och som traditionellt sett hade röstat på andra politiska partier (Pelling, 2019). Sverigedemokraterna har också lyckats locka till sig väljare med lägre kompetensnivåer och mindre utbildning, som är mer benägna att konkurrera direkt med invandrare om jobben (Robinson och Käppeli, 2018). Sverigedemokraternas inträde som betydande politisk aktör, har också gjort att andra stora partiers migrationsståndpunkter blivit mer restriktiva (Skodo, 2018). Inför valet 2018 förlängde centern, vänsterpartierna och Socialdemokraterna – statsminister Stefan Löfvens parti – den tillfälliga asyllagen 2016, med utökade bestämmelser om gränskontroller och förbud mot socialförsäkringsstöd till dem som vägrats asyl (Pelling, 2019).

Även om Sveriges politiker och allmänheten har blivit alltmer negativt inställda till flyktingar och migranter, uttrycks detta inte som att de utgör en ekonomisk börda eller inte förtjänar förmåner, som i andra länder (Holloway et al., 2020; 2021). I Sverige, handlar den dominerande negativa berättelsen kring immigration om brott (se ruta 3). Svenska respondenter var minst benägna bland andra tillfrågade nationaliteter att tro att flyktingar hade kommit till deras land av ekonomiska skäl (Ipsos MORI, 2017), men Sverige var också ett av de länder där majoriteten anser att invandrare är mer benägna än andra grupper att begå brott och öka risken för terrorism i landet (Gonzalez-Barrera och Conner, 2019). Över hälften av de tillfrågade i 2017 ansåg att terrorister som utgav sig för att vara flyktingar hade tagit sig in i landet och begått våldsamma och destruktiva handlingar (Ipsos MORI, 2017). Den dödligaste terrorincidenten i Sveriges historia, då fem personer dödades och 14 skadades under en lastbilsattack i Stockholm år 2017, utfördes av en asylsökande som fått avslag på sin ansökan. Den här berättelsen är sannolikt också kopplad till väl omtalade händelser på andra håll i Europa, särskilt attackerna i november 2015 i Paris.

Ruta 3 i fokus: Malmö, en stad med immigration

Malmö, strax öster om den danska huvudstaden Köpenhamn på andra sidan Öresund, har tagit emot fler migranter och flyktingar per capita än någon annan stad i Sverige. I slutet av 2015 anlände upp till 2 000 flyktingar till staden dagligen (Povrzanović Frykman och Mäkelä, 2020). Från och med 2020 var 179 nationaliteter representerade i staden, och en av tre av de nästan 350 000 invånarna är född utomlands. Den största gruppen migranter kommer från Irak (11 744), följt av Syrien (8,299), Danmark (7 469) och före detta Jugoslavien (7 407) (Malmö stad, 2020).

På grund av sin profil som en mångsidig och migranttät stad har Malmö använts av både höger- och vänsterpartierna för att argumentera för sin ståndpunkt. Medierna på den politiska högerkanten betonar den kraftiga förändring som invandringen har medfört i staden, särskilt när det gäller brott och våld, och har föreslagit att vissa områden, som Rosengård, är ingenmansland, ett påstående som konsekvent avisats av den svenska polisen (Gozal, 2019). Andra rubriker beskriver Malmö som överlämnat i händerna på sina brottslingar (Jönsson, 2019). Medierna på den politiska vänsterkanten pratar däremot om stadens mångfald, med rubriker som "De sex migrationsvågorna som gjorde Malmö stort" (Orange, 2019) och initiativ som bussturer för fattiga områden som sponsras av Socialdemokraterna (Overgaard, 2018). Under höjdpunkten av flyktingarnas ankomst till Malmö år 2015, samarbetade Refugees Welcome to Malmö med regeringen för att ge omedelbar hjälp (Povrzanović Frykman och Mäkelä, 2020).

Medan de flesta berättelser är negativa, finns det en aspekt där diskussionen förblir relativt positiv: Sveriges syn på den ekonomiska konsekvensen av flyktingar och migranter. Den kan påverkas av två faktorer. För det första minskar policyn att låta asylsökande komma in på arbetsmarknaden medan deras ansökningar behandlas avsevärt antalet arbetslösa asylsökande som är i behov av statligt stöd, jämfört med länder där de inte får arbeta förrän deras ansökningar har godkänts. Denna policy som inte har någon tidsgräns för ansökningsbeslut och väntetider för hela processen, inklusive överklaganden, som överstiger 10 år för vissa nationaliteter, är avgörande. Policyn är till nytta både för Sverige - genom att minska beroendet av staten och öka färdigheter och kompetenser på arbetsmarknaden - och för de sökande - genom minskade depressioner och frustration av att känna sig inaktiv och oproduktiv. Dessutom främjar den inkludering i det kulturella och sociala livet i samhället (Akari, 2019). Skärpta restriktioner för asylsökande efter 2015 har inte utökats till arbetsmarknaden, och man har tagit initiativ som syftar till att underlätta snabbare integration på arbetsmarknaden, som att tillåta nyanlända invandrare att validera sina färdigheter i sitt modersmål inom branscher som läkemedel, turism, hälsovård, socialvård, transport, hotell, ingenjörsvetenskap och utbildning.

För det andra är det begränsad konkurrens om de flesta jobb på den högutbildade svenska arbetsmarknaden, eftersom de flesta migranter och flyktingar skulle ta lågkvalificerade tjänster som kräver mindre än en gymnasieutbildning och som endast utgör 5 % av alla jobb (Europaparlamentet, 2017).

Inställningen som man har i Sverige när det gäller immigrationens inverkan på arbetsmarknaden har faktiskt förblivit positiv. Under 2017 hade Sverige den lägsta procentandelen människor (21 %) bland de undersökta länderna när det gäller oro över invandringens inverkan på arbetsmarknaden – en siffra som endast fluktuerat något (mellan 18 % och 25 %) under de senaste sex åren. Paradoxalt nog ansåg endast 31 % av de tillfrågade år 2017 att invandring var bra för ekonomin (Ipsos MORI, 2017).

5 Konsekvenser för offentliga och privata investerare

Även om de har visat vissa positiva effekter, har ansträngningar för att stödja flyktingars och migranternas ekonomiska integration inte alltid lett till bättre integrationsresultat. Klyftan i sysselsättningen mellan den inrikes födda befolkningen och invandrare har ökat sedan 1990-talet (Arbetsmarknadsdepartementet, 2016; Europaparlamentet, 2017). Det finns faktiskt “en stor skillnad i sysselsättningsnivån bland lågkvalificerade migranter och deras inrikes födda motsvarigheter” (Europaparlamentet, 2017). Under 2019 var arbetslösheten i Sverige 5 %, men 15 % för personer födda utomlands, vilket understryker behovet av engagemang och investering från den privata sektorns sida (Akari, 2019). Alltmer negativa attityder till migranter kan snart leda till ett tuffare arbetsmarknadsklimat och ökad segregation mellan vanliga och marginaliserade invandrarbefolkningar (Ahmadi et al., 2018).

Företag och investerare kan hjälpa till att stärka positiva budskap kring immigration och bekämpa ökande negativa berättelser genom att ge stöd till flyktingar och migranter (se ruta 4). Företag kan spela en nyckelroll för att hjälpa till att uppnå mer social och ekonomisk integration och visa hur detta kan uppnås i praktiken för de 54 % som inte anser att flyktingar kan integreras i det svenska samhället på ett bra sätt (Ipsos MORI, 2021). Nedan följer prioriteringar för ett effektivt engagemang:

- 1. Fokus på Sveriges anseende som välkomnande nation.** Budskapen ska erbjuda en långsiktig progressiv vision av Sverige som ett öppet, inkluderande samhälle, som bygger på social sammanhållning i mångfald och drar nytta av landets långa historia av att ta emot flyktingar.
- 2. Företag bör dra nytta av statliga program för att anställa migranter och flyktingar och hjälpa dem att integreras,** bygga på Sveriges positiva syn på invandringens ekonomiska effekter och landets liberala sysselsättningspolitik. Dessa policyer – snabba integreringsspår och kurser i svenska för invandrare (en gratis nybörjarkurs som erbjuds genom Vuxenutbildningscentrum) – bör tillämpas om möjligt och stödjas av kompetensutveckling för att minska klyftan mellan låg- och högutbildade arbetstagare och uppmuntra integration.
- 3. Underlätta och bygga vidare på åtgärder på lokal nivå.** Företagen kan spela en viktig roll för att driva utvecklingen och främja konstruktiva berättelser kring migration i svenska städer med hög invandringsnivå. Malmö är ett exempel på dynamiskt agerande på lokal nivå. Åtgärder på kommunal nivå erbjuder en tydlig ingångspunkt för företag som vill engagera sig, både i spetsen för praktiska initiativ för att stödja flyktingar och andra migranter och budskap som främjar inkludering och mångfald.

Ruta 4 Exempel på god affärssed

Arbetsförmedlingen är värd för JOBSKILLS.se, “en digital plattform som hjälper nyanlända och asylsökande att dokumentera sin kompetens och hjälper arbetsgivare i Sverige att söka efter nya kompetenser” (Akari, 2019: 5). Hemsidan erbjuder även automatisk översättning mellan den asylsökandes språk och svenska och hjälper till med att skriva meritförteckningar.

År 2016 lanserade **LinkedIn** ett nytt initiativ, Welcome Talent, för att hjälpa flyktingar i Sverige att hitta praktikplatser och jobb. Dessa jobb markerades på webbplatsen med #welcometalent för att vara lätta att upptäcka. Företag som har använt den här plattformen inkluderar Spotify, Proffice, 3 och Happyr (Gunnarsson, 2016).

Klädkoncernen **H&M**, tillsammans med svenska Röda Korset, hjälper ensamkommande minderåriga att integreras i det svenska samhället genom aktiviteter som planeras och arrangeras av barnen och volontärerna, för att de ska “träffa människor som är mer etablerade i det svenska samhället, lära sig språket och hur man rör sig i det nya sammanhanget” (H&M Foundation, 2017).

IKEA har donerat viktiga föremål till flyktingorganisationer, såsom sängar, madrasser och produkter till barn. Dessutom har företaget öronmärkt pengar till en IKEA flyktingstödfond som man hoppas ska lindra de svårigheter som fördrivna människor upplever. IKEA-varuhus i bland annat Sverige, Tyskland, Norge och Schweiz har startat långsiktiga program som hjälper flyktingar att få arbetslivserfarenhet, utveckla nya färdigheter och lära sig att integreras i lokala kulturer.

Referenser

- Ahlander, J.** (2019) 'Anti-immigrant Sweden Democrats take opinion poll lead'. Reuters, 15 November (www.reuters.com/article/us-sweden-politics-swedendemocrats/anti-immigrant-sweden-democrats-take-opinion-poll-lead-idUSKBN1XP15Y).
- Ahmadi, F. and Palm, I.** (2018) *Diversity Barometer 2018*. Gävle: University of Gävle (www.hig.se/download/18.6c77c68166435adfob2cfa2/1541421091075/mångfald%20engelska-2.pdf).
- Ahmadi, F., Darvishpour, M., Ahmadi, N. and Palm, I.** (2018) 'Diversity barometer: attitude changes in Sweden' *Nordic Social Work Research* 10(1): 21–38 (<https://doi.org/10.1080/2156857X.2018.1527242>).
- Ahmadi, F., Darvishpour, M. and Palm, I.** (2020) 'Changes regarding attitudes towards ethnic and cultural diversity in Sweden: the Diversity Barometer (2005–2018)' *International Journal of Social Science Studies* 8(5): 1–16 (<https://doi.org/10.11114/ijsss.v8i5.4937>).
- Akari, H.** (2019) *Asylum seekers in the EU labour market: the example of Sweden*. Brussels: European Council on Refugees and Exiles (<https://ecre.org/ecre-working-paper-asylum-seekers-in-the-eu-labour-market/>).
- Åslund, O., Forslund, A. and Liljeberg, L.** (2017) *Labour market entry of non-labour migrants – Swedish evidence*. Working paper 15. Uppsala: Institute for Evaluation of Labour Market and Education Policy (https://ideas.repec.org/p/hhs/ifauwp/2017_015.html).
- Boräng, F. and Cerna, L.** (2019) 'Constrained politics: labour market actors, political parties and Swedish labour immigration policy' *Government and Opposition* 54(1): 121–144 (<https://doi.org/10.1017/gov.2016.51>).
- Christophersen, E.** (2021) 'These 10 countries receive the most refugees'. Norwegian Refugee Council, 23 June (www.nrc.no/perspectives/2020/the-10-countries-that-receive-the-most-refugees).
- Crawley, H. and McMahon, S.** (2016) *Beyond fear & hate: mobilising people power to create a new narrative on migration and diversity*. Coventry: Centre for Trust, Peace and Social Relations (www.benjerry.co.uk/files/live/sites/uk/files/our-values/Beyond-Fear-and-Hate-v1.5-FINAL.pdf).
- Demker, M.** (2018) 'Opinion om migration och religion'. Presentation. Göteborg: SOM Institute (https://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1687/1687325_opinion-om-migration-och-religion.pdf).
- Eurobarometer** (n.d.) 'Standard Eurobarometer'. Brussels: European Commission (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/browse/all/series/4961>).
- European Commission** (2021) 'Statistics on migration to Europe'. Brussels: European Commission (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en).
- European Parliament** (2017) *Integration for refugees in Austria, Germany and Sweden: comparative analysis*. Brussels: European Parliament ([www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/614200/IPOL_STU\(2018\)614200_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/614200/IPOL_STU(2018)614200_EN.pdf)).
- Den europeiska socialundersökningen n.d "Sverige". Elektronisk datauppsättning, europeiska socialundersökningen** (www.europeansocialsurvey.org/data/country.html?c=sweden).

- Gonzalez-Barrera, A. and Connor, P.** (2019) 'Around the world, more say immigrants are a strength than a burden'. Pew Research Center, 14 March (www.pewresearch.org/global/2019/03/14/around-the-world-more-say-immigrants-are-a-strength-than-a-burden).
- Gozal, S.** (2019) 'Malmö, a segregated city – separating fact from fiction'. EU Observer, 18 November (<https://euobserver.com/social/146538>).
- Gunnarsson, L.** (2016) 'Helping newly settled refugees find economic opportunity in Sweden'. Blog. LinkedIn, 15 February (<https://blog.linkedin.com/2016/02/15/helping-newly-settled-refugees-findeconomic-opportunity-in-sweden>).
- H&M Foundation** (2017) 'Integration of unaccompanied minors in Sweden'. Webpage. H&M Foundation (<https://hmfoundation.com/integration-of-unaccompanied-minors-in-sweden/>).
- Heath, A., Richards, L., Davidov, E. et al.** (2016) *Attitudes towards immigration and their antecedents: topline results from round 7 of the European Social Survey*. London: Den europeiska socialundersökningen.
- Holloway, K. and Smart, C. med Faures, D. et al.** (2021) 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants: UK country profile'. Briefing note. London: ODI (<https://odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-uk-country-profile/>).
- Holloway, K. with Foresti, M. och Leach, A.** (2020) 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants: US country profile'. London: ODI (www.odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-us-country-profile).
- Ipsos MORI** (2017) *Global views on immigration and the refugee crisis*. London: Ipsos MORI (www.ipsos.com/en/global-views-immigration-and-refugee-crisis).
- Ipsos MORI** (2019) *World Refugee Day: global attitudes towards refugees, including data for Sweden*. London: Ipsos MORI (www.ipsos.com/sv-se/global-attitudes-towards-refugees-incl-data-sweden).
- Ipsos MORI** (2021) 'World Refugee Day: global attitudes towards refugees'. London: Ipsos MORI (www.ipsos.com/en/world-refugee-day-2021).
- Jönsson, H.** (2019) 'Abandoning Malmö to its criminals'. Quillette, 15 November (<https://quillette.com/2019/11/15/abandoning-malmo-to-its-criminals/>).
- Malmö stad** (2020) 'Befolkning'. Webpage. Malmö stad (<https://malmo.se/Fakta-och-statistik/Befolkning.html>).
- Migrationsverket** (2017) 'Ansöka om asyl'. Hemsida. Migrationsverket (www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Protection-and-asylum-in-Sweden/Applying-for-asylum.html).
- Migrationsverket** (2021a) 'Ansöka om medborgarskap – för vuxna'. Webpage. Migrationsverket (www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Becoming-a-Swedish-citizen/Citizenship-for-adults.html).
- Migrationsverket** (2021b) 'Changes to the Swedish Aliens Act in 2021'. Webpage. Migrationsverket (www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Changes-to-the-Swedish-Aliens-Act-in-2021.html).

- Migrationsverket** (2021c) ‘Swedish citizenship for EU/EEA citizens and their families’. Webpage. Migrationsverket (www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/EU-EEA-citizens-and-long-term-residents/After-five-years-in-Sweden/Swedish-citizenship.html).
- Migrationsverket** (2021d) ‘Apply for citizenship – for adults’. Webbsida. Migrationsverket (www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Our-mission/The-Swedish-resettlement-programme.html).
- Migrationsverket** (2021e) ‘Work, study or live in Sweden for EU/EEA citizens’. Webpage. Migrationsverket (www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/EU-EEA-citizens-and-long-term-residents/Work-study-or-live-in-Sweden-for-EU-EEA-citizens.html).
- Ministry of Employment** (2016) ‘Fast track – a quicker introduction of newly arrived immigrants’. Government Offices of Sweden, 11 December (www.government.se/articles/2015/12/fast-track---a-quicker-introduction-of-newly-arrived-immigrants/).
- Ministry of Justice** (2019) ‘Sweden’s migration and asylum policy’. Fact sheet. Stockholm: Government Offices of Sweden (www.government.se/4adac4/contentassets/183ca2f36f1c49f3b7d1b5724a5753ce/swedens-migration-and-asylum-policy--fact-sheet-2019.pdf).
- Nyman, M.** (2021) *Asylum Information Database (AIDA) country report: Sverige. 2020 update*. Brussels: European Council on Refugees and Exiles (<https://asylumineurope.org/reports/country/sweden/>).
- Orange, R.** (2019) ‘The six waves of migration that made Malmö’. *The Local*, 20 August (www.thelocal.se/20190820/the-six-waves-of-migration-that-made-todays-malm).
- Overgaard, S.** (2018) ‘Ahead of elections, a Swedish city reflects the country’s ambivalence on immigration’. *NPR*, 7 September (www.npr.org/2018/09/07/645192132/ahead-of-elections-a-swedish-city-reflects-the-countrys-ambivalence-on-immigrati).
- Parusel, B.** (2015) ‘Focus migration country profile: Sverige. Osnabrück: Institute for Migration Research and Intercultural Studies (www.bpb.de/system/files/dokument_pdf/Country%20Profile%20Sweden_2015_o.pdf).
- Parusel, B.** (2016) ‘Sweden’s U-turn on asylum’ *Forced Migration Review* 52: 89–90 (www.fmreview.org/solutions/parusel).
- Pelling, L.** (2019) ‘Sweden: give people reasons for hope’ in M. Funk, H. Giusto, T. Rinke et al. (eds) *European public opinion and migration: achieving common progressive narratives*. Brussels: Foundation for European Progressive Studies (www.fes-europe.eu/fileadmin/user_upload/Final_European_Public_Opinion_and_Migration.pdf).
- Povrzanović Frykman, M. and Mäkelä, F.** (2020) ‘Post-2015 Refugees Welcome initiatives in Sweden: cosmopolitan underpinnings’ in O. Hemer, M. Povrzanović Frykman, P.-M. Ristilammi (eds) *Conviviality at the crossroads*. Cham: Palgrave Macmillan (https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-28979-9_9).
- Robinson, L. and Käppeli, A.** (2018) ‘Policies, outcomes, and populism: the integration of migrants in Sweden’. Blog. Center for Global Development, 15 November (www.cgdev.org/blog/policies-outcomes-and-populism-integration-migrants-sweden).
- Simonsen, K.** (2019) ‘Political approaches to immigration in Scandinavia since 1995’. *Nordics.info*, 18 February (<http://nordics.info/show/artikel/political-approaches-to-immigration-in-scandinavia-since-1995>).

- Skodo, A.** (2018) 'Sweden: by turns welcoming and restrictive in its immigration policy'. Migration Policy Institute, 6 December (www.migrationpolicy.org/article/sweden-turns-welcoming-and-restrictive-its-immigration-policy).
- Starn, J.** (2021) 'Support for Sweden's ruling party drops to pre-pandemic low' Bloomberg, 21 August (www.bloomberg.com/news/articles/2021-08-21/support-for-sweden-s-ruling-party-drops-to-pre-pandemic-low).
- Statistics Sweden** (2021a) '2020 saw the lowest population growth in 15 years'. Solna: Statistics Sweden (<https://scb.se/en/About-us/news-and-press-releases/2020-saw-the-lowest-population-growth-in-15-years>).
- Statistics Sweden** (2021b) 'Population statistics'. Solna: Statistics Sweden (www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/population/population-composition/population-statistics).
- Tent Foundation** (2015) *Public perceptions of the refugee crisis: Sweden, November 2015*. New York: Tent Foundation (www.tent.org/wp-content/uploads/2017/11/TENT_2015Nov_CountryReportSweden.pdf).
- Tent Foundation** (2016) *Public perceptions of the refugee crisis: Sweden, January 2016*. New York: Tent Foundation (www.tent.org/wp-content/uploads/2017/11/TENT_2016Jan_CountryReportSWEDEN_Re-contact_V1_RECOLOURED.pdf).
- Tent Foundation** (2017) *Public perceptions of the refugee crisis: Sweden, year 2*. New York: Tent Foundation (www.tent.org/wp-content/uploads/2017/11/TENT_2016_SWEDEN_TRACKER_V4.pdf).
- UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees** (2019) *Global trends: forced displacement in 2018*. Genève: UNHCR (www.unhcr.org/uk/statistics/unhcrstats/5do8d7ee7/unhcr-global-trends-2018.html).
- UNHCR** (2020) *Global trends: forced displacement in 2019*. Genève: UNHCR (www.unhcr.org/uk/statistics/unhcrstats/5ee200e37/unhcr-global-trends-2019.html).